

Wil je meer van **De Limburger** zien binnen Google? Klik dan [hier](#) en stel ons in als favoriete bron.

RESPECT OPINIE

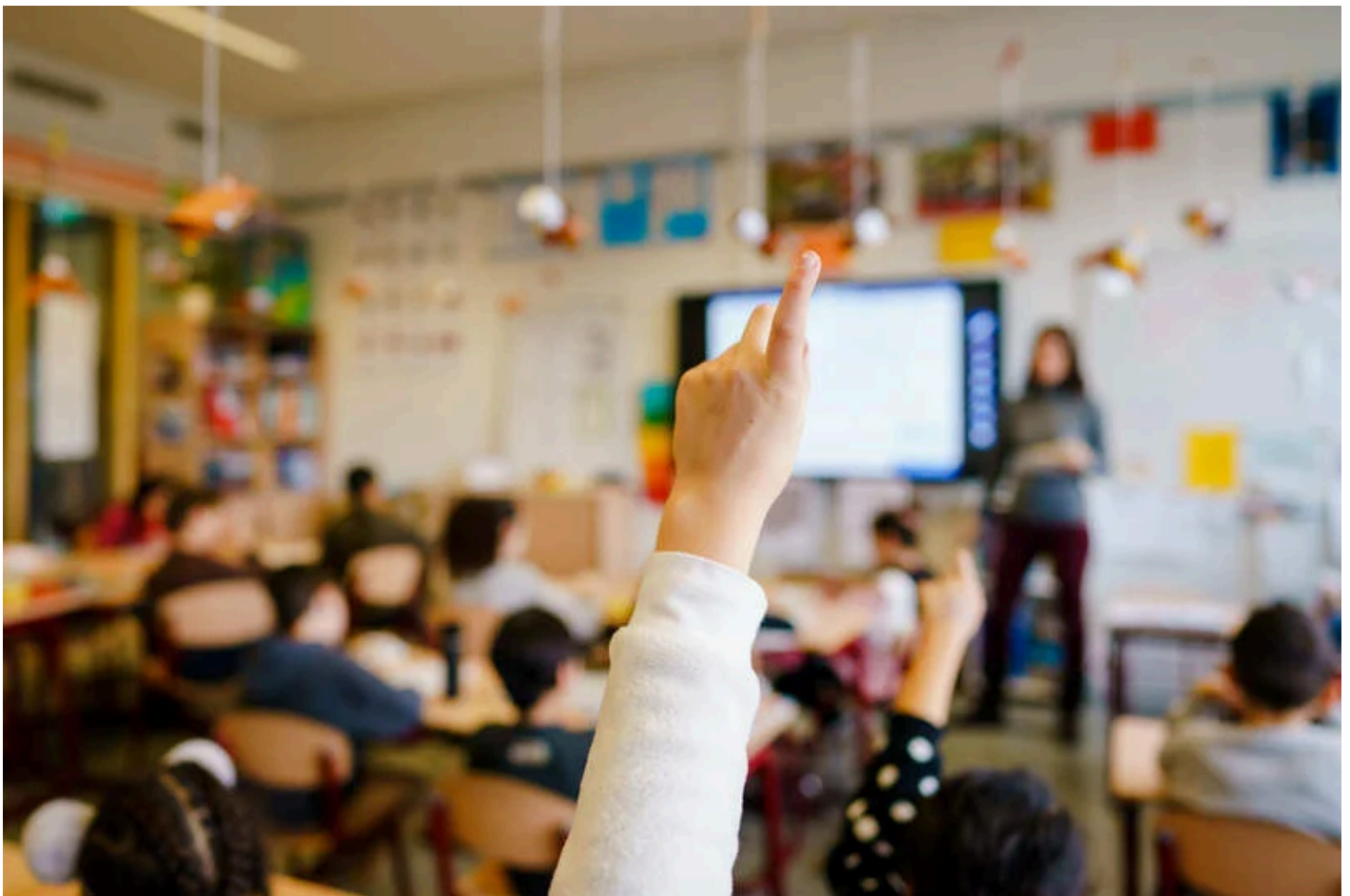
+ De basisschool als opvoeder in deze wilde tijden: het is een maatschappij in het klein

Jacques Vriens

01-06-2026, 16:30

[Luisteren](#)

[Delen](#)

De basisschool heft invloed op het gedrag van leerlingen. © ANP

Er marcheren mensen door de straat met vlaggen die nare herinneringen oproepen. Wanneer politici (links, recht, midden, maakt niet uit) op sociale media een bericht plaatsen gaan de riolen van internet open en krijgen ze bagger over zich heen. Op TikTok komen filmpjes voorbij waarin alle nuance is verdwenen en onwaarheden worden gedebiteerd. Vaak komt dat voort uit angst en dan moet ik altijd denken aan oud-minister Polak die eind jaren zestig zei: 'Democratie is niet voor bange mensen'.

Ik maak me zorgen en vraag me af: waar komt dit vandaan? Volgens mij is er maar één antwoord: de opvoeding. Het lastige is alleen dat je (terecht) niet achter voordeuren kunt kijken. Je weet niet in hoeverre kortzichtigheid, cultuur, religie of niet-beter-weten bepalend zijn.

Respect

Maar er is een plek waar je wel invloed kunt uitoefenen op de manier waarop we met elkaar omgaan: de basisschool. Acht jaar lang trekken kinderen daar met elkaar op en leren voor nu en later.

Natuurlijk zit je op school om onder meer te leren rekenen en lezen, maar het is ook de maatschappij in het klein. Dat betekent dat leerkrachten (vanaf groep 1) zich ervan bewust moeten zijn dat in de kleine gemeenschap die zij dagelijks 'leiden' van alles speelt op het gebied van sociaal-emotionele ontwikkeling. Dat bespreekbaar maken in de groep is een belangrijke opdracht voor juf of meester. Gelijkwaardigheid, zelfvertrouwen en respect zijn daarbij leidend.

Grote woorden, maar in de praktijk van alle dag betekent dat: samen spelen; elkaar helpen; ruzietje oplossen met woorden; niet pesten; naar elkaar luisteren; aandacht voor diversiteit en leren om op lichamelijk gebied je grenzen aan te geven (en ook weten dat die er zijn). En natuurlijk hoeven niet alle kinderen dikke vrienden met elkaar te zijn, maar je kunt elkaar wel respecteren hoe verschillend je ook bent.

Jeugdjournaal

De school is ook de plek waar je kennis kunt maken met andere culturen, want vooroordelen berusten altijd op onwetendheid. En in de acht jaar dat kinderen op de basisschool zitten is het ook van belang dat ze leren relativiseren en gaan beseffen dat de absolute waarheid niet bestaat. Door bijvoorbeeld vanaf groep vijf het nieuws te bespreken (onder meer door te kijken naar het Jeugdjournaal), leren kinderen dat er altijd verschillende kanten aan een zaak zijn.

En de school is ook de plek waar je de beginselen van onze democratie kunt leren. Juf of meester bedenkt samen met haar/zijn klas de regels en stellen die zo nodig bij – samen met de kinderen – als die niet goed werken. Regels over de dagelijkse gang van zaken, maar ook over: hoe los je conflicten of wat doen we als iemand gepest wordt. Dan wordt ook duidelijk dat je niet altijd je zin kunt krijgen, omdat er voor een goede gang van zaken nou eenmaal regels nodig zijn.

Spel

Ik bedacht voor mijn klassen 'Het Democratiespel' waarbij ze anderhalve dag zelf mochten 'regeren' in de klas. Eerst richtten mijn leerlingen daarvoor partijen op met een echt programma (er kwam van alles aan de orde: sport, toneel, disco, film, spelletjes enz.). Daarna hielden we verkiezingen en werden er bijvoorbeeld elf kinderen gekozen die in 'De Tweede Kamer' kwamen. Die wezen dan weer drie ministers die de baas werden en het programma uitvoerden (vrijwel altijd een compromis van de verschillende partijprogramma's). Ik trok mij terug achter in de klas en bemoeide mij er zo min mogelijk mee. Het 'regeren' ging dan ook regelmatig met wat commotie gepaard, maar kinderen leerden er veel van. De ministers zeiden vaak achteraf: 'Het is lastig om iedereen tevreden

te houden'. En 'het volk' begreep ook heel goed dat je in een democratie niet altijd je zin kunt krijgen.

Kortom: het blijft belangrijk dat we ons in deze tijd van de overheersende toets- en testcultuur blijven realiseren dat de basisschool óók opvoeder is. Ik hoor sommige ouders al brommen. Daarom moet een school ook heel duidelijk zijn over haar doelstellingen: zinvolle kennisoverdracht maar óók sociaal-emotionele vorming. Want dat laatste zorgt ervoor dat kinderen zich gezien weten en veilig voelen. En dát is dan weer een stevige basis om aan de slag te gaan met de schoolse vakken.

Jacques Vriens is oud-basisschooldirecteur en kinderboekenschrijver.

Opinie

Basisschool

Opvoeding